

## **Σημασιολογική νεολογία στην ιστορική ορολογία: αιτία πολυσημίας;**

**Θεόδωρος Βυζάς**

### **ΠΕΡΙΛΗΨΗ**

Η οικονομικοδιοικητική οργάνωση του Παλαιού Καθεστώτος της Γαλλίας είναι σχετικά άγνωστη στην Ελλάδα, με συνέπεια την ορολογική αστάθεια στα ελληνικά. Από ένα σύνολο 227 γαλλικών όρων που μεταφράστηκαν στα ελληνικά, εξετάζονται οι περιπτώσεις των σημασιολογικών νεολογισμών που προτείνονται. Οι γαλλικοί όροι χαρακτηρίζονται στη συντριπτική πλειονότητά τους από εννοιολογική μεταβλητότητα. Τα ισοδύναμα που προτείνονται προέρχονται είτε από την ελληνική νομική και ιστορική ορολογία είτε από τη γενική γλώσσα. Για την αποφυγή πολυσημίας, εξετάζονται τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά των γαλλικών όρων και των ελληνικών ισοδυνάμων, με σκοπό τη δημιουργία σαφούς εννοιολογικού υπο-πεδίου στο πλαίσιο της Ιστορίας, ώστε τα προτεινόμενα ισοδύναμα να είναι κατά το δυνατόν ακριβή.

## **Néologie sémantique en terminologie d'histoire: cause de polysémie?**

**Theodoros Vyzas**

### **RESUME**

L'organisation administrative et économique de l'Ancien Régime est peu connue en Grèce avec comme conséquence une certaine instabilité terminologique en grec. Parmi 227 termes français traduits en grec, nous nous penchons sur les cas des néologismes sémantiques proposés. Ce qui caractérise l'écrasante majorité des termes français, c'est la variabilité conceptuelle. Les équivalents proposés sont puisés dans la terminologie grecque de droit et d'histoire et dans la langue générale. Pour éviter la polysémie, nous examinons les traits conceptuels des termes français et des équivalents grecs afin de créer un sous-champ conceptuel bien délimité dans le cadre de l'Histoire pour que les équivalents proposés soient précis dans la mesure du possible.

### **0 Εισαγωγή**

Η ορολογική μελέτη σπάνια έχει ασχοληθεί με την Ιστορία. Τα εγγενή χαρακτηριστικά της τελευταίας ως επιστήμης σχετικά με τις ερευνητικές μεθόδους και το ίδιο το αντικείμενο δημιουργούν ιδιαίτερες δυσκολίες σε επίπεδο ορολογίας.

Σε ό,τι αφορά αυτή την ανακοίνωση, μια επιπλέον ιδιαιτερότητα είναι η απουσία ενδιαφέροντος για την οικονομικοδιοικητική συνιστώσα του Παλαιού Καθεστώτος (στο εξής ΠΚ) της Γαλλίας<sup>1</sup> (1500-1789), με αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην εξαγωγή ορολογίας από σχετικά γαλλικά κείμενα και άρα τη μη τυποποίηση των αντίστοιχων ελληνικών όρων.

Σκοπός μας είναι να εξετάσουμε αν η σημασιολογική νεολογία στην ιστορική ορολογία της περιόδου αυτής αποτελεί αιτία πολυσημίας και να αποδείξουμε ότι η ένταξη των ελληνικών ισοδυνάμων σε πεδίο μπορεί να συμβάλει στη μονοσημία και μονοαναφορικότητά τους.

## 1 Πηγές και αντικείμενο μελέτης

Οι γαλλικοί όροι που μελετώνται προέρχονται από το έργο:

TOCQUEVILLE Alexis (de), *L'Ancien Régime { XE "Ancien Régime" } et la Révolution* [1].

Από 227 οικονομικούς και διοικητικούς όρους του ΠΚ που μεταφράστηκαν στα ελληνικά, εξετάζονται μόνο οι σημασιολογικοί νεολογισμοί μεταξύ των προτεινόμενων ελληνικών ισοδυνάμων, οι οποίοι ανέρχονται σε 74.

Το παραπάνω έργο κυκλοφόρησε στα ελληνικά το 2006 ως TOCQUEVILLE A. de, *Το παλαιό καθεστώς και η Επανάσταση* [2] και χρησιμοποιήθηκε ως κύρια πηγή αποδελτίωσης ελληνικών όρων. Στην ελληνική βιβλιογραφία ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις όπου συναντάμε όρους του ΠΚ: πρόκειται για τις ελληνικές μεταφράσεις [3] [5] [7] [9] [10] [11] [13] των γαλλικών έργων [4] [6] [8] [12] [14] που αναφέρονται στη Γαλλική Επανάσταση και μόνο στην εισαγωγή τους και στα κεφάλαια που μιλούν για όσα προετοίμασαν το έδαφος υπάρχουν σχετικοί όροι. Επιπλέον, μελετήθηκαν ελληνικά σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας [15] [16] [17] ενώ τέλος αποδελτιώθηκαν ελληνικοί όροι από μελέτες για τη δυτική κυριαρχία στον ελληνόφωνο χώρο [18] [19] [20] [21] και για τη μεσαιωνική Δύση [22] αλλά και από έργα της ελληνικής ιπποτικής λογοτεχνίας [23] [24] [25].

## 2 Χαρακτηριστικά της γαλλικής ορολογίας

Η νομική γλώσσα αποτελεί διαστρωμάτωση της φυσικής γλώσσας, αφού η μελέτη του δικαίου συνίσταται μεταξύ άλλων στη μελέτη εξειδικευμένου και συχνά αρχαϊζοντος λεξιλογίου [26]. Γι' αυτό, είναι συχνά δύσκολος ο ακριβής και απόλυτος καθορισμός της αντίστοιχης έννοιας. Στην πλειονότητά τους οι όροι του ΠΚ είναι λέξεις όπως *seigneur*, *maire* ή *noble* που εμφανίστηκαν το μεσαίωνα ή και παλιότερα ως μέρος του καθημερινού λεξιλογίου με τις αναπόφευκτες μεταβολές σε γραφή, φωνολογία και σημασιολογία.

---

<sup>1</sup> Αυτό τεκμηριώνεται και από την απουσία του συγκεκριμένου αντικειμένου από τα προγράμματα σπουδών των τομέων Ιστορίας και Αρχαιολογίας των ελληνικών τριτοβάθμιων ιδρυμάτων.

Απεναντίας όροι όπως *capitation, insinuation, parcière, régisseur, subdélégué* ή *vingtième* άρχισαν να χρησιμοποιούνται μετά το 1500. Από όλους αυτούς, όσοι είναι σε χρήση σήμερα, όπως *maire, intendant, lieutenant, réages, police* αντιστοιχούν σε διαφορετικές λίγο ως πολύ εξωγλωσσικές πραγματικότητες.

### 3 Αποδελτιωμένα ελληνικά ισοδύναμα: διαπιστώσεις

Η κατάσταση σχετικά με τα ελληνικά ισοδύναμα που αποδελτιώθηκαν είναι η ακόλουθη:

α) Μέσα σε ένα έργο ο ίδιος γαλλικός όρος μπορεί να μεταφράζεται διαφορετικά.

Αν εξεταστούν τα πολλαπλά αποδελτιωμένα ελληνικά ισοδύναμα για κάθε γαλλικό όρο συσχετικά μεταξύ τους, δίνεται η εντύπωση ότι πρόκειται για συνωνυμία, την οποία ο ορογράφος θέλει οπωσδήποτε να αποφύγει, π.χ.

collecteur: *φοροσυλλέκτης* [2] *εισπράκτορας* [2], intendant: *επόπτης* [3], *έπιτετραμμένος* [3], règlement: *κανονισμός* [2], *διάταγμα* [2], rente: *υποχρέωση* [2], *εισφορά* [2], *βάρος* [2], *πρόσδοος* [2], [7], *είσοδημα* [7], *ενοίκιο* [5], *φόρος* [7], *δικαίωμα* [7], *φορολογία* [7]

β) Παρατηρείται οιονεί πολυσημία διαμέσου της ομωνυμίας κάποιων ελληνικών ισοδυνάμων μέσα στο εννοιολογικό πεδίο του ΠΚ, δηλαδή δύο ή περισσότεροι γαλλικοί όροι αποδίδονται με ένα και μόνο ένα ελληνικό ισοδύναμο:

administration + diocèse: *διοίκηση* [2], arrondissement + district: *νομός* [2], collecteur + receveur: *εισπράκτορας* [2], compagnie + maîtrise + jurande: *συντεχνία* [2], arrêt de règlement + édit + mandement + ordonnance + règlement: *διάταγμα* [2]

Επιπλέον διαπιστώνεται ότι ενδέχεται οι ίδιοι γαλλικοί όροι και τα ίδια ελληνικά ισοδύναμα να εμπλέκονται και στην α και τη β κατηγορία.

γ) Σε κάποιες λίγες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται ως ελληνικοί όροι ισοδύναμα που είτε:

i) παραπέμπουν άμεσα στην οθωμανική αυτοκρατορία: *seigneurie – τιμάριο* [3], *seigneur – τιμαριούχος* [3] *τιμαριώτης* [14], είτε

ii) το επίπεδο λόγου είναι ανοίκειο: *seigneur – αφέντης* [10]

δ) Κάποιοι όροι δεν έχουν αποδοθεί στα ελληνικά: *ban des vendanges, banvin, blairie, bordelage, carpot, emphytéote, entérinement, ferme générale, leyde, marciage.*

ε) Υπάρχουν παγιωμένα ορολογικά ζεύγη:

i) σε επίπεδο ορολογίας ΠΚ: *noble – ευγενής, clergé – κλήρος, bourgeois – αστός, corvée – αγγαρεία, tiers état – τρίτη τάξη, Etats généraux – γενικές τάξεις, privilège – προνόμιο, province – επαρχία.* Τέτοιου είδους ζεύγη δεν αμφισβητούνται.

ii) περιπτώσεις ισοδυναμιών που η χρήση τους εκτός πεδίου Ιστορίας, αλλά σε νομικό κυρίως επίπεδο έχει παγιώσει σε ζεύγη, όπως *droit – δικαίωμα*, *conseiller – σύμβουλος*, *commissaire – επίτροπος*, *police – αστυνομία*. Καθώς ο βασικός εννοιολογικός πυρήνας του γαλλικού όρου γενικά συμπίπτει με εκείνον του ελληνικού, ούτε αυτού του είδους τα ζεύγη αμφισβητούνται.

#### **4 Ποιο υπο-πεδίο για το παλαιό καθεστώς;**

Γενικά, η αιτία ύπαρξης των περισσότερων εκ πρώτης όψεως πολύσημων όρων έγκειται στην αναλογία μεταξύ δύο εννοιών, η οποία επιτρέπει στον όρο της μιας να κατονομάζει και την άλλη, δημιουργώντας έτσι έναν νέο όρο με βάση μια μερική εννοιολογική ομοιότητα. Η ορολογία εκμεταλλεύεται στο μέγιστο βαθμό αυτή τη δυνατότητα [27]. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ο ρόλος της εννοιολογικής μεταφοράς, την οποία ο επιστημονικός λόγος χρησιμοποιεί σε μεγάλο βαθμό. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει ο ορολόγος να γνωρίζει πώς συνδέονται οι έννοιες που ήδη υπάρχουν σε συγκεκριμένα πεδία με τρόπο άμεσο μέσω της εμπειρίας, γεγονός που, με τη σειρά του, διευκολύνει την προσέγγιση των νέων εννοιών [28]. Σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο κινούμαστε εδώ με τη σημασιολογική νεολογία, δηλαδή:

α) όροι από την ελληνική νομική και ιστορική ορολογία αποκτούν μια επιπλέον έννοια, αυτήν που προέρχεται από το ΠΚ και που θέλουμε να τους προσδώσουμε.

β) λεξιλόγιο της γενικής γλώσσας ανάγεται σε ορολογία, καθώς αποκτά μια νέα έννοια με την ίδια διαδικασία.

Τα εννοιολογικά πεδία παίζουν καθοριστικό ρόλο εφόσον περιοριστούν ώστε να αντιστοιχούν σε ένα γνωστικό πεδίο [29]. Ο όρος καθορίζεται από τη συγκεκριμένη έννοια στην οποία αντιστοιχεί μέσα σε ένα εννοιολογικό πεδίο, η δε χρήση του εξαρτάται από τη γνωστική δομή όπου ανήκει, τις παραμέτρους της οποίας πρέπει ο χρήστης να κατέχει [30]. Για να ελεγχθεί λοιπόν η ένταξη ελληνικών ισοδυνάμων στο υπο-πεδίο του ΠΚ που ανήκει στο ευρύτερο πεδίο της Ιστορίας, προβαίνουμε στην κατά Rottier ανάλυση του ισχυρού εννοιολογικού πυρήνα και των γαλλικών όρων και των αποδελτιωμένων και προτεινόμενων ισοδυνάμων. Κατά τα λοιπά, η σημασία του όρου αναπαράγεται διαρκώς κατά την εκάστοτε επικοινωνιακή συνθήκη, οπότε αίρεται απολύτως η πολυσημία [31].

Ο ορογράφος προβαίνει σε οριοθέτηση του πεδίου του οποίου θα καταγράψει τους όρους και η οποία αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς [32]. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο βασικός λόγος που καθίσταται δύσκολη η περιχαράκωση του εννοιολογικού υπο-πεδίου είναι ότι ιστορικά το ΠΚ αποτελεί απόληξη του γαλλικού μεσαίωνα, οπότε πολλές δομές εξακολουθούν να υπάρχουν ως το 1789. Ωστόσο, οι γαλλικοί όροι που το απαρτίζουν γενικά

δεν υπόκεινται σε εννοιολογικές μεταβολές, καθώς η πτώση του ΠΚ παγίωσε κατά μέγα μέρος το περιεχόμενο των αντίστοιχων εννοιών. Κατά συνέπεια και οι ελληνικοί όροι που στο εξής θα ανήκουν στο υπο-πεδίο αυτό αναμένεται να έχουν γενικά σταθερό εννοιολογικό περιεχόμενο.

## 5 Σημασιολογική νεολογία: προτάσεις

Τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά ελέγχονται για δύο λόγους:

α) κατέχουν σημαντική θέση στην ανάδειξη ισοδυναμιών μεταξύ γλωσσών, κάτι που ενδιαφέρει τον ορογράφο [33].

β) δύο ισοδύναμα είναι αδύνατο να διαθέτουν ταυτόσημα εννοιολογικά χαρακτηριστικά [34].

Έτσι γίνεται κατανοητό γιατί κάποια ισοδύναμα απορρίπτονται ενώ άλλα υιοθετούνται.

Τα κριτήρια που πρέπει να πληροί κάθε προτεινόμενο ισοδύναμο είναι:

- i) να περιλαμβάνει τα ακριβέστερα εννοιολογικά στοιχεία
- ii) συντομία και εύκολη απομνημόνευση

Για να προτείνουμε ισοδύναμα ανατρέχουμε σε:

α) ελληνική νομική ορολογία (56 παραδείγματα), π.χ. *διάταγμα*, *οικονομική υπηρεσία*, *φόρος νομής*, *άμεσος φόρος*, *ένσταση*.

Διακρίνονται οι εξής υποκατηγορίες:

i) επιλογή ισοδύναμου μεταξύ αυτών που αποδελτιώθηκαν (34 παραδείγματα):

- bureau de finances: {δημόσιο + υπηρεσία + εισπραξη + φόροι}

*οικονομική υπηρεσία* [2] [5]: {δημόσιο + διεύθυνση υπουργείου + εισπραξη + φόροι}, *γραφείω των οικονομικών* [7]: {τμήμα υπηρεσίας + έλεγχος + έσοδα + έξοδα}

επιλέγεται το *οικονομική υπηρεσία*

- ordonnance: {βασιλιάς + οδηγία + εφαρμογή απόφασης}

*διάταγμα* [2] [9] [10] [14]: {διοικητική πράξη + αρχηγός κράτους + προσυπογραφή υπουργού + γενικό περιεχόμενο},

*διάταξη* [5]: {τμήμα νόμου + οδηγία + εφαρμογή απόφασης},

*θέσπισμα* [7]: {κυβέρνηση + απόφαση + ισχύς νόμου},

*ένταλμα* [3]: {εντολή + δικαστήριο},

οπότε επιλέγεται το *διάταξη*

ii) πρόταση νέου ισοδυνάμου όταν τα αποδελτιωμένα κρίνονται μη ικανοποιητικά (20 παραδείγματα):

- *commission intermédiaire*: {μόνιμο + όργανο + ομάδα + αποστολή + συνέχεια συνεδριάσεων}

*επιτροπή* [2]: {μόνιμο / προσωρινό + όργανο + ομάδα + αποστολή} και προτείνεται *μόνιμη επιτροπή* για ευνόητους λόγους

- *évocation*: {μεταφορά + υπόθεση + δικαστήριο}

*ανάκληση* [2]: {παύση + ισχύς + νόμος} αλλά προτείνεται

*παραπομπή*: {μεταφορά + υπόθεση + δικαστήριο}

- *mainmorte*: {άκληρος + υποτελής + ακίνητο + αδυναμία + μεταβίβαση}

*το υπόδουλο* [2]: {ανελεύθερο},

*δουλοπαροικία* [5]: {σύστημα + φεουδάρχης + έκταση + υποτελής + καλλιέργεια},

*γεώμορο* [5]: {μέρος + συγκομιδή + οφειλή + (προς) ιδιοκτήτη γης},

αλλά προτείνεται *το αναπαλλοτρίωτο*: {ακίνητο + αδυναμία + μεταβίβαση}

iii) πρόταση ισοδυνάμου όταν δεν έχει αποδελτιωθεί κανένα (2 παραδείγματα):

- *blairie* : {τέλος + ετήσιο + χρήμα / είδος + βοσκή + έκταση ευγενούς} προτείνεται

*φόρος νομής* : {τέλος + ετήσιο + χρήμα + δικαίωμα βόσκησης + ξένη έκταση}

- *entérinement* : {οριστικός + επισημοποίηση} προτείνεται

*επικύρωση* : {οριστικός + επισημοποίηση}

β) ελληνική ιστορική ορολογία: *αγρολήπτης, εδαφονόμιο, συγκράτεια, διαγώγιο* (11 παραδείγματα):

i) επιλογή ισοδυνάμου μεταξύ αυτών που αποδελτιώθηκαν (4 παραδείγματα):

- *champart*: {φόρος + αναλογικό + εσοδεία + 1/3 – 1/20 + είδος}

*δραγματολογία* [2] [5]: {συγκομιδή + στάχυα},

*φορολογία σέ είδος* [7], *φόρος σέ είδος* [7]<sup>2</sup>,

*συγκράτεια* [3]: {φόρος + αναλογικό + εσοδεία + είδος}, το οποίο και προκρίνεται.

- *capitation*: {τέλος + ετήσιο + κατ'άτομο}

*κεφαλικός φόρος* [2] [5] [7]: {τέλος + ετήσιο + κατ'άτομο} το οποίο και επιλέγεται.

ii) πρόταση νέου ισοδυνάμου όταν τα αποδελτιωμένα δεν ικανοποιούν (5 παραδείγματα):

- *fermier*: {κατέχω + γη + μίσθωση + συμβόλαιο}

*πακτωτής* [2] [5]: {ενοικιαστής + γη},

*μεγαλοενοικιαστής* [7] [3]: {μισθωτής + μεγάλη έκταση + ακίνητο},

---

<sup>2</sup> προφανή τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά τους.

*ένοικιαστής* [5]: {πληρώνω + μίσθωση+ ακίνητο},

*ένοικιαστής κτήματος* [5]: {πληρώνω + μίσθωση + γη},

αλλά προτείνεται *αγρολήπτης*: {κατέχω + γη + μίσθωση + συμβόλαιο}

- cens: {οφειλή + ετήσιος + είδος / χρήμα + χωροδεσπότης + γη}

*κῆνσος* [5]: {αξιολόγηση + καταγραφή + περιουσία},

*γεώμορο(ν)* [7]: όπως αἰῖ παραπάνω,

*γαιοπρόσοδος* [5]: {εισόδημα + γη},

*σολιάτικο* [3]: {οφειλή + αγρότης + καλλιεργούμενη επιφάνεια},

*συνεισφορά* [3]: {συμμετοχή + είδος/χρήμα},

*νοίκι για τη νομή της γης* [2]: {μίσθωση + χρήση + γη},

αλλά προτείνεται *εδαφονόμιος*: {οφειλή + ετήσιος + είδος/χρήμα + χωροδεσπότης + γη}.

Τέλος δύο περιπτώσεις είναι αντιδάνεια, οπότε ο γαλλικός όρος έχει κατά μέγα μέρος το ίδιο περιεχόμενο με ήδη υπάρχοντα ελληνικά. Ο ένας απαντά σε μεταφράσεις:

*syndic* – *σύνδικος* [2] [7]: {εκπρόσωπος + υπερασπίζομαι + κεκτημένα}

ενώ ο άλλος όχι, οπότε τον προτείνουμε εμείς:

*emphytéote* – *εμφυτευτής*: {ενοικιαστής + καλλιεργητής + γη + μακρά διάρκεια}

γ) λεξιλόγιο της γενικής γλώσσας (7 παραδείγματα): *εκατοστό*, *πέμπτο*, *έκτο*, *εικοστό*, *εικοστό πέμπτο*.

Είναι η περίπτωση κατά την οποία ο εννοιολογικός πυρήνας του ισοδύναμου δε σχετίζεται με τη διοίκηση ούτε την ιστορία.

i) επιλογή ισοδύναμου μεταξύ αυτών που αποδελτιώθηκαν (5 παραδείγματα):

- *dixième*: {φόρος + 10% + έσοδα + για όλους}

αποδελτιώθηκε και υιοθετείται *το δέκατο* {φόρος + 10%}

ii) πρόταση νέου ισοδύναμου όταν τα αποδελτιωμένα δεν ικανοποιούν (2 παραδείγματα):

- *centième denier*: {φόρος + αναλογικός 1%+ μεταβίβαση + ακίνητο}

*έκτακτη εισφορά*: {τέλος + ειδικό / περιστασιακό}

ενώ προτείνεται *το εκατοστό*: {φόρος + 1%}

Συγκεντρώνοντας όλα τα προτεινόμενα ισοδύναμα που αποτελούν σημασιολογικούς νεολογισμούς, παρατηρείται η ακόλουθη τυπολογία, από τα απλούστερα στα πιο σύνθετα:

α) ουσιαστικό: *bac* – *πορθμεία* [2], *agrièr*: *αγρικό* [2] [5], *censive*: *εδαφονομή* [2], *entérinement* – *επικύρωση*, *évocation*: *παραπομπή*

β) ουσιαστικό + ουσιαστικό (γεν.): blairie: *φόρος νομής*, banalités: *δικαιώματα χρήσης*

γ) επίθετο + ουσιαστικό: agent: *κρατικός λειτουργός*, intendant: *γενικός διοικητής*, taille: *άμεσος φόρος*

δ) επίθετο + ουσιαστικό + ουσιαστικό: lieutenant général de police: *γενικός διοικητής αστυνομίας*.

## 6 Συμπεράσματα

Με την εννοιολογική ανάλυση αναδεικνύονται τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά των προτεινόμενων ισοδυνάμων και καθίσταται δυνατή η ένταξή τους στο υπο-πεδίο που δημιουργείται για το ΠΚ εντός του πεδίου της Ιστορίας. Με αυτό τον τρόπο, κάθε έννοια καταλαμβάνει τη θέση που πραγματικά της αναλογεί μέσα στο υπο-πεδίο. Σε επίπεδο όρων, αυτό αποκλείει τα φαινόμενα πολυσημίας, αποφεύγονται φαινόμενα ομωνυμίας και συνωνυμίας και επιτυγχάνεται, στο μέτρο του δυνατού, μονοσημία και μονοαναφορικότητα, παρά το γεγονός ότι τα ελληνικά ισοδύναμα που προτείνονται προκύπτουν με σημασιολογική νεολογία.

## 7 Βιβλιογραφία

### Πηγές

- [ 1] TOCQUEVILLE Alexis (de), *L'Ancien Régime{ XE "Ancien Régime" } et la Révolution*, Michel Lévy frères, 1859, 479 σ.
- [ 2] TOCQUEVILLE A. DE, *Το παλαιό καθεστώς και η Επανάσταση*, Πόλις, 2006, 480 + [8] σ.
- [ 3] ΦΥΡΕ Φ. – ΡΙΣΕ ΝΤ., *Η γαλλική επανάσταση*, Εστία, 1997, 672 σ.
- [ 4] FURET F. – RICHET D., *La révolution française*, Hachette, 1965, 544 σ.
- [ 5] LEFÈBVRE G., *Η Γαλλική επανάσταση*, Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικής Τραπέζης, 2003, 909 σ.
- [ 6] LEFÈBVRE G., *La Révolution française*, 6e éd., PUF, 1968, 698 σ.
- [ 7] MATIE A., *Ίστορία τής γαλλικής επανάστασης*, Γκοβόστης, 1946, 519 σ.
- [ 8] MATHIEZ A., *La Révolution française, I. La chute de la royauté*, VI + 217 σ., *II. La Gironde et la montagne*, 222 σ., *III. La Terreur*, 223 σ., 13<sup>e</sup> éd., Paris, Armand Colin, 1958.
- [ 9] MINIE Φ. Α., *Ίστορία τής γαλλικής επαναστάσεως, από του έτους 1789 μέχρι του 1814*, τόμος πρώτος ιε' + 420 σ., τόμος δεύτερος 432 σ., Σ. Κ. Βλαστού, 1847.

- [10] ΜΙΝΙΕ Φ., *Ιστορία τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασεως*, Μορφωτική Ἐταιρία, 1954, τόμ. Α΄ 280 σ. + τόμ. Β΄ 182 σ.
- [11] ΜΙΓΝΕΤ F. A., *Ιστορία τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης*, Τόμος Α΄, Δωρικός, 1989, 347 σ.
- [12] ΜΙΓΝΕΤ F. A., *Histoire de la Révolution française depuis 1789 jusqu'en 1814*, quatrième éd., tome premier 413 σ., tome second 376 σ., Paris, F. Didot père et fils, 1827.
- [13] Κυρίας ΣΤΑΕΛ, *Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν κυριωτέρων συμβεβηκότων τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασεως*, τύποις Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, 1876, δ΄ + 528 σ.
- [14] STAËL Mme de, *Considérations sur les principaux événements de la Révolution française*, Delaunay–Bossange et Masson, 1818, tome premier x+440 σ., tome second 424 σ., tome troisième 395 σ.
- [15] ΣΦΥΡΟΕΡΑ Β. Β., *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη*, Γ΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, 2005, 390 σ.
- [16] ΛΟΥΒΗ ΕΥ. – ΞΙΦΑΡΑΣ Δ. ΧΡ., *Νεότερη και σύγχρονη Ιστορία*, Γ΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, 2007, 186 σ.
- [17] ΣΚΟΥΛΑΤΟΥ Β. - ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Ν. - ΚΟΝΔΗ Σ., *Ιστορία Νεότερη και σύγχρονη 1789-1909*, Γ΄ τάξη Ενιαίου Λυκείου, έκδοση Κ΄, ΟΕΔΒ, 2005, 334 σ.
- [18] ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ Α. Μ., *Περὶ τῆς οἰκονομικῆς διοικήσεως τῆς Ἐπτανήσου ἐπὶ Βενετοκρατίας*, Τόμος Α΄ 417 σ., Τόμος Β΄ 325+23 σ., εκδόσεις Διον. Νότη Καραβία, ΜCMXCIV.
- [19] ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ Α. Μ., *Ἡ ἐπτανησιακὴ δημόσια οἰκονομία κατὰ τὴν περίοδον 1797-1814*, εκδόσεις Διον. Νότη Καραβία, ΜCMXCV, 62 σ.
- [20] ΛΕΟΝΤΣΙΝΗΣ Ν., *Ζητήματα ἐπτανησιακῆς κοινωνικῆς ιστορίας*, Τολίδη, 1991, 699 σ.
- [21] ΛΟΚ Π., *Οἱ Φράγκοι στο Αἰγαίον 1204-1500*, Ενάλιος, 1998, 629 σ.
- [22] ΚΑΡΑΠΙΔΑΚΗΣ Ν. Ε., *Ιστορία τῆς μεσαιωνικῆς Δύσης* (5ος - 11ος αι.), Αλεξάνδρεια, 1996, 413 σ.
- [23] ΡΑΓΚΑΒΗΣ Α. Ρ., *Ὁ αὐθέντης τοῦ Μορέως*, Ἴδρυμα Ουράνη, 1989, 248 σ.
- [24] ΤΕΡΖΑΚΗΣ Α., *Ἡ πριγκηπέσσα Ἰζαμπώ*, Ἐστία, 1945, 514 σ.
- [25] *ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ*, Ἐκάτη, χ. χ., X + λβ΄ + 400 σ.

### Βοηθήματα

- [26] GROFFIER E., « La langue du droit », *Meta*, n° 2, 1990, σσ. 314-331.
- [27] CABRÉ M. T., *La terminologie*, Les Presses de l'Université d'Ottawa, 1998, σ. 187, 322 σ.
- [28] STAMBUK A., « Metaphor in Scientific Communication », *Meta*, 1998, n° 3, σσ. 373-379.
- [29] LERAT P., *Les langues spécialisées*, PUF, 1995, σ. 48, 201 σ.
- [30] SAGER J. C., *A Practical Course in Terminology Processing*, John Benjamins. 1990, σ. 75, xi+254 σ.
- [31] HERMANS A., « La définition des termes scientifiques », *Meta*, n° 3, 1989, σσ. 529-532.
- [32] L'HOMME M.-C., *La terminologie : principes et techniques*, Les Presses de l'Université de Montréal, 2004, σ. 53, 278 σ.
- [33] BEJOINT H. – THOIRON PH., *Le sens en terminologie*, PUL, 2000, σ. 8, 281 σ.
- [34] THOIRON P., ARNAUD P., BÉJOINT H., BOISSON C.-P., « Notion d'archi-concept et dénomination », *Meta*, 1996 n° 4, σσ. 512-524.

### Θεόδωρος Βυζάς

Επιστημονικός συνεργάτης ΤΕΙ Ηπείρου  
Τμήμα Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και το Εμπόριο  
Ειρήνης και Φιλίας 1  
46100 Ηγουμενίτσα  
Ηλεκτρονικές διευθύνσεις: vyzas@hotmail.com, theodore.vyzas@univ-montp3.fr